

Справа «Ахмед проти Австрії» (Ahmed v. Austria)

У рішенні, ухваленому 17 грудня 1996 року у справі «Ахмед проти Австрії», Суд одноставно постановив, що:

- у випадку депортації заявника до Сомалі буде мати місце порушення ст. 3 Конвенції.

Суд дійшов висновку про те, що сам факт визнання порушення ст. 3 Конвенції становить собою достатню компенсацію моральної шкоди, заподіяної заявнику, а також призначив сплатити йому 150 000 шилінгів як компенсацію судових витрат.

Обставини справи

Заявник, п. Шаріф Гусейн Ахмед, є громадянином Сомалі. До Австрії прибув 30 жовтня 1990 року, а 4 листопада подав прохання про визнання його біженцем. 15 травня 1991 року йому було надано цей статус Федеральним міністром внутрішніх справ на підставі того, що у випадку повернення до Сомалі він зазнав би небезпеки переслідувань через його діяльність в опозиційній групі та загальну ситуацію в країні.

25 серпня 1993 року п. Ахмеда було засуджено крайовим судом м. Грац до позбавлення волі на строк два з половиною роки за замах на пограбування.

15 липня 1994 року відділення Федерального управління видало наказ про позбавлення заявника статусу біженця. 12 вересня 1994 року Міністр внутрішніх справ відхилив апеляцію заявника, але це рішення було скасовано 2 лютого 1995 року Адміністративним судом. Проте своїм подальшим рішенням від 10 квітня 1995 року, яке було підтримано Адміністративним судом 9 листопада, Міністр знову розпорядився позбавити п. Ахмеда статусу біженця.

Тим часом 14 листопада 1994 року, поширюючи на заявника дію Акта про статус іноземців, Федеральне управління поліції м. Грац видало наказ про видворення заявника та розпорядилося взяти його під варту після відбуття строку покарання з метою подальшої депортації. Управління громадської безпеки Штирії відхилило апеляцію заявника в грудні 1994 року. Після звільнення заявника з тюрми його було взято під варту для подальшої депортації. Проте в грудні 1995 року незалежний адміністративний трибунал Штирії видав наказ про звільнення заявника на підставі того, що до закінчення двомісячного максимального терміну тримання під вартою, передбаченого законодавством у таких випадках, його видворення було неможливим, оскільки Комісія з прав людини висловила прохання до уряду призупинити видворення на час розгляду заяви заявника.

27 квітня 1995 року відділення Федерального управління з питань біженців м. Грац визнало вислання п. Ахмеда законним на підставі того, що він становить загрозу для суспільства. 4 травня 1995 року регіональне управління поліції м. Грац не знайшло жодної серйозної підстави для того, щоб вважати, що повернення до Сомалі може бути небезпечним для заявника, оскільки жорстоке поводження, якого він міг би там зазнати, суперечило Акту про іноземців лише тоді, коли воно має місце з боку держави. Після перевороту, коли було скинуто президента Сіяда Барре, у Сомалі відбувалася громадянська війна, й будь-яка державна влада в країні була відсутня.

Після апеляції заявника Управління громадської безпеки Штирії скасувало вищевказане рішення від 22 травня 1995 року. Одразу після цього управління поліції визнало, що в Сомалі п. Ахмед міг би наразитися на ризик переслідування. Відповідно, 22 листопада 1995 року воно зупинило виконання рішення про видворення терміном на 1 рік.

Зміст рішення Суду

П. Ахмед також висловив прохання розглянути його справу відповідно до ст. ст. 5 і 13 Конвенції. Суд відмовив у цьому проханні на підставі того, що Комісією розглядалася лише заява щодо порушення ст. 3 Конвенції, чим і визначається провадження.

Заявник стверджував, що у випадку депортації його до Сомалі він неодмінно зазнав би поводження, забороненого ст. 3 Конвенції.

В першу чергу Суд наголосив, що держави, які ратифікували Конвенцію, мають право

контролю над в'їздом і проживанням іноземців та право на їхнє видворення, проте ані в Конвенції, ані в її Протоколах не зазначено право на політичний притулок. Висилка іноземця з такої держави може призвести до спірного питання щодо її відповідності ст. 3 Конвенції і таким чином накласти на державу відповідальність відповідно до Конвенції у випадку, якщо існують вагомі підстави вважати, що особа в разі видворення наражається на реальний ризик зазнати поводження, яке суперечить ст. 3 Конвенції. За таких обставин ст. 3 зобов'язує державу не висилати особу з країни.

Далі Суд наголосив, що ст. 3, забезпечуючи одну з фундаментальних цінностей демократичного суспільства, чітко та ясно забороняє катування, нелюдське або таке, що принижує людську гідність, поводження чи покарання незалежно від поведінки жертви та винятків не передбачає. Вищевказані принципи так само діють і в справі про видворення, що підпадає під дію ст. 3. Відповідно діяльність особи, хоч і небажана чи небезпечна для держави, не може бути підставою для розгляду такої справи. Отже, дозволений ст. 3 захист біженців є ширшим, ніж забезпечуваний ст. 33 Конвенції про статус біженців 1951 р.

Суд визнав важливим те, що 15 травня 1992 р. Міністр внутрішніх справ Австрії надав заявникові статус біженця відповідно до Женевської Конвенції, визнавши вартим довіри його твердження щодо можливості зазнати переслідувань у випадку повернення до Сомалі через його опозиційну діяльність і загальну ситуацію. Хоча заявник і втратив статус біженця через два роки та лише через засудження його за вчинення злочину, наслідки вислання при цьому до уваги не бралися.

Щоб з'ясувати ризик вислання, яке ще не мало місце, оцінку повинен був зробити Суд. Уряд Австрії не оспорував перед Судом той аргумент заявника, що помітного покращення ситуації в його країні не було. Навпаки, уряд роз'яснив, що в зв'язку з цим відповідні органи Австрії вирішили відкласти видворення, вважаючи, що у випадку депортації він наражається на ризик поводження з ним у спосіб, який суперечить ст. 3 Конвенції.

Оскільки основним питанням справи було саме це, то Суд дійшов аналогічного висновку, якому тим більше не суперечив жоден із представлених матеріалів. Так само, у відповідності до ст. 3 Конвенції, висновок Суду не втрачав чинності з огляду на протиправну поведінку заявника чи на ситуацію в його країні. Отже, у випадку депортації заявника порушення ст. 3 Конвенції мало б місце, оскільки він наражався на небезпеку катування, нелюдського чи такого, що принижує його гідність, поводження.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.